17. स्वाभाविकं सादृश्यम्

સ્વાધ્યાય

1.

1) केन रूपेण् पदार्था: परस्परं भिन्ना: प्रतीयन्ते ?

आकारेण्

सतारूपेण्

मूल्येन

प्रदेशरूपेण्

2) यदा पदार्था: क्रियायां प्रयुक्ता: भवन्ति तदा कस्य प्रतीति: भवति ?

सादृश्यस्य्

भिन्नताया:

आकारस्य

प्रकारस्य

3) स्वर्णादय्: .... सन्ति ।

पशव:

धातव:

मनुष्या:

भिन्ना:

4) पतज्जले: स्थितिकाल: कति वर्षेभ्य: पूर्वमस्ति ?

द्राविंस्तिशतवर्षेभ्य: पूर्वम्

विंशतिसहस्रवर्षेभ्य: पूर्वम्

द्रिसहस्रेभ्य्: वर्षेभ्य: पूर्वम्

स्तेभ्य: वर्षेभ्य: पूर्वम्

5) समशेषु आस्यताम् इत्युक्ते कीदृशा: जना: परस्परं निकटासना: भवन्ति ?

आन्तरिकं समानत्वं पश्यन्त:

आकारं पश्यन्त:

भारं पश्यन्त:

पदवीं पश्यन्त:

2. विशेष्यानुसारं विभक्तिवचनयुक्तम् उपयुक्तं विशेषनपदं रिक्तस्थाने लिखत ।

1) संसारे .... पदार्था: सन्ति । (विविध)

- संसारे विविधा: पदार्था: सन्ति ।

2) .... व्यवहारे भोजनार्थं जना: निमन्त्रिता: । (सामाजिक)

- सामाजिके व्यवहारे भोजनार्थं जना: निमन्त्रिता: ।

3) एवमेव .... पशुनामपि प्रवृत्तिर्भवति । (गवादी)

- एवमेव गवादीनाम् पशुनामपि प्रवृत्तिर्भवति ।

4) .... व्यावहारिकं सिद्धान्तमुपदिशन्ति । (मानवीय)

- मानवीयम् व्यावहारिकं सिद्धान्तमुपदिशन्ति ।

5) आकारेण् कश्चिवत कृश्: जन: कृशेन् .... सः न तिष्ठति । (जन)

- आकारेण् कश्चिवत कृश्: जन: कृशेन्सः जनेन न तिष्ठति ।

3.

1) परस्परं भिन्नेषु पदार्थेषु कीदृशम् आन्तर्यं भवन्ति ?

- परस्परं भिन्नेषु पदार्थेषु किञ्चिदेकं स्वाभाविकं आन्तर्षं भवति ।

2) के निकटासना: भवन्ति ?

- सामाजिके व्यवहारे भोजनार्थं निमन्त्रिता: जना: आकारात: प्रकारतश्च भिन्ना: भवन्ति, किन्तु यदा तेषां भोजनविधौ प्रवृति: भवति, तदा ते स्वकीयम् आन्तरिकं समानत्वं पश्यन्त: परस्परं निकटासना: भवन्ति ।

3) गोष्ठेषु गाव: केन सह शेरते ?

- गाव: सायंकाले गोष्ठेषु समागत्य स्ववत्सेन सह शेरते ।

4) लोष्ट्: कस्य विकार: भवति ?

- पार्थिवाग्ने: सुर्येण् सह सम्बन्ध: वर्तते ।

5) पार्थिवाग्ने: केन सह सम्बन्ध: वर्तते ?

- पार्थिवाग्ने: सुर्येण् सः सम्बन्ध: वर्तते ।

4. विसर्गसन्धिं प्रयोजयत ।

1) स्वर्णादय्: धावत: - ....

2) कृशै: सहासते - ....

3) तै: + एव -...........

4) प्रकारात: + च = ...

5) नियम: अयम् दृश्यते - ....

1) स्वर्णादय्: धावत: - स्वर्णादयो धातव:

2) कृशै: सहासते - कृशैस्सहासते

3) तै: + एव - तैवर

4) प्रकारात: + च = प्रकारतश्र्व

5) नियम: अयम् दृश्यते - नियमोड्यं दृश्यते

5. रेखाड्कितपदानि आधृत्य प्रष्णवाक्यं रचयत ।

(कुत्र, कै:, कस्या:, कस्य, कस्मात्)

1) कृशा: कृशै: सहासते ।

2) गोष्ठेषु समागत्य यो यस्या: प्रसवो भवति तेन सह गाव: शेरते ।

3) स: पृथिव्या: विकार: वर्तते ।

4) महाभाष्यकार्: सम्बन्धस्य सिद्धान्त सूचयति ।

1) कृशा: कै: सहासते ?

2) कुत्र समागत्य यो यस्या: प्रसवो भवति तेन सः गाव: शेरते ?

3) स: कस्या: विकार: वर्तते ?

4) महाभाष्यकार: कस्य सिद्धान्तं सूचयति ?

6.

1) સજીવોમાં સ્વાભાવિક સાદ્રશ્ય કયા કારણથી હોય છે ?

- ખરેખર તો અસ્તિત્વરૂપે સજીવ પદાર્થો પરસ્પર જુદા જુદા લાગે છે. પરંતુ પ્રત્યક્ષ રીતે એકબીજા જુદા જુદા પદાર્થોમાં પણ કોઈ સ્વાભાવિક સાદ્રશ્ય હોય છે.

2) અચેતન પદાર્થોમાં સાદ્રશ્યનું કારણ શું હોય છે ?

- ગાય વગેરેની માફક અચેતન પદાર્થોમાં સાદ્રશ્યનો નિયમ દેખાય છે; જેમ કે, માટીનું ઢેકું ખુબ વેગપૂર્વક ફેંકેલું હોય તોય ખાંસું જવાને બદલે ઉપર તરફ જ જાય છે. તે પૃથ્વીનો વિકાસ હોવાથી સાદ્રશ્યને કારણે પૃથ્વી પર જ પાછું આવે છે.

3) જ્યોતિ ઉપર તરફ શા માટે જાય છે ?

- જ્યોતિ(સુર્ય)નો વિકાર પ્રકાશકિરણ આકાશમાં પવન વગરની આકાશની જગામાં પ્રજ્વલિત રહે છે અને તે ત્રાંસું જતું નથી કે સાદ્રશ્યને કારણે નીચેની બાજુ પણ ઊતરતું નથી.